

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa Investeeringud
maapiirkondadesse

„Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“

Riigihange nr 222076

Mahemajanduse valdkonna aruanne

01. juuli 2023 – 31. detsember 2023

Eesti Maaülikool,
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,
Eesti Taimekasvatuse Instituut,
Eesti Toiduainetööstuse Liit,
Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Mahepõllumajanduse Koostöökogu,
Maaelu Teadmuskeskus

Detsember 2023

SISUKORD

Sisukord	2
TEGEVUSTE ELLUVIIMINE 2023. AASTAL	2
Infopäevad ja õppereisid mahemajanduse valdkonnas.....	7
Mahemajanduse infopäev	7
Mahetaimekasvatuse õppereis Leetu.....	7
Mahetaimekasvatuse infopäev: uued aretustehnoloogiad mahetaimekasvatajatele	8
Mahetaimekasvatuse ja KSM infopäev	9
ETTEVÕTJATE JUHENDAMINE	10

TEGEVUSTE ELLUVIIMINE 2023. AASTAL

„Teadmussiirde pikaajalise programmi põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“ (riigihange nr 222076) mahemajanduse valdkond hõlmab järgnevaid teemasid:

- taimekasvatus (sh marja- ja puuviljakasvatus, köögiviljakasvatus, maitse- ja ravimtaimekasvatus);
- loomakasvatus (lihavesikasvatus, lambakasvatus, piimakarjakasvatus, mesindus);
- toitlustus;
- üldised mahemajanduse teemad.

Mahemajanduse valdkonna koordineerimise eest vastutab Mahepõllumajanduse Koostöökogu (MaheKogu). Valdkonnajuhi ülesandeid täidab Elen Peetsmann.

Tegevuste ja käsitletavate teemade planeerimisel tehakse lisaks konsortsiumi partneritele **koostööd** ka erinevate valdkondlike organisatsioonide ja liitudega, nt Liivimaa Lihaveis, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit, MTÜ Eesti Mahemesinikud jt Mahepõllumajanduse Koostöökogu liikmesorganisatsioonid.

Korraldatavate **sündmuste info avaldatakse** lisaks www.pikk.ee lehele ka Maheklubi portaali kalendris aadressil www.maheklubi.ee. Osalemise kutsed saadetakse e-maili teel, sihtgrupi kontaktid saadakse mahepõllumajanduse registrist või kasutatakse oma andmebaasi.

Sihtgrupiks on nii pikaajalise kogemusega mahetootjad kui ka uued alustajad, kellel on erineva tasemega teabe ootused ja vajadused. Seda arvestatakse tegevuste planeerimisel ja sihtgrupi teavitamisel. Osades tegevustes on osalenud ka tavatootjaid.

Osalejate huvi korraldatavate tegevuste vastu on suur. **Tegevused toimusid üle Eesti**, neist enamus ettevõtetes, sest õppimine üksteise kogemustest ja praktilise poole nägemine on osalejate tagasiside põhjal väga oluline. Samuti saavad kontaktsetel üritustel osalejad jagada paremini oma kogemusi ja üksteisega suhelda, mis aitab kaasa sektorisisesele koostööle.

Ka veebikoolitused on sihtgrupi poolt oodatud: veebis eelistatakse kuulata üldisemaid ja teoreetilisi teemasid. Vaatamata sellele, et paar päeva enne toimumist saadetakse registreerunutele meeldetuletav kiri, ei tule kõik osalema. Tundub, et registreeritakse kõigile huvipakkuvatele koolitusele ilma läbi kaalumata, kas sellel konkreetsel kuupäeval on ikka võimalik osaleda. Osalejate tagasiside põhjal on kõige sobivamaks veebikoolituse pikkuseks 2-4 tundi.

Tagasisidet küsitakse nii suuliselt kui ka e-maili teel saadetud tagasiside vormi kaudu. Kuigi osalejate hulk on suur, jääb veebi teel tagasisidele vastajate arv kesiseks, mistõttu ei saa elektroonilist tagasisidet sageli pidada esinduslikuks. Tagasiside on eelkõige oluline korraldajatele, et planeerida edasisi tegevusi ja pakkuda sihtgrupile teavet neile vajalikel ja huvipakkuvatel teemadel.

Aasta 2023 kohta oli mahemajanduse valdkonnas **tellitud kokku 22 tegevust**: 11 infopäeva (sh 3 neist välislektoriga ja 6 ettevõtte külastusega), 3 ettevõtete külastust, 1 põllupäev, 1 õppereis Eestis, 1 õppereis välisriiki, 1 video ja 3 materjali, lisaks mahetoitlustajate juhendamine 23 h.

Tellitud tegevuste **kogusumma oli 68 285 eurot**.

2023. a nõukogu koosolekuid ei toimunud. Eelarve vähesuse tõttu jäid mitmed tegevused ootenimekirja, osad neist oli võimalik ellu viia horisontaalse valdkonna lisatellimuse lepingus.

ARUANDEPERIOODIL ELLU VIIDUD TEGEVUSED

2023. a korraldati mahemajanduse valdkonnas kokku 17 õppetegevust, millest kaks olid mitmepäevased (sh üks õppereisi välisriiki). Neist 17 tegevusest 12 sisaldasid ettevõtete või katsekeskuste külastusi. Kokku külastati 12 erinevat ettevõtet Eestis ja kolme välisriigis. Keskmine osalus oli 34 inimest. 2023. a **avaldati 4 materjali**: kaks mahepõllumajanduse lehte, üks mahetoitlustamise video ning koostati ja trükiti „Mahepõllumajandus Eestis 2022“. Lisaks **juhendati** ettevõtteid.

Aruandeperioodil viidi ellu viimased tegevused käesoleva lepingu raames: taimekasvatuse, mahemajanduse ja toitlustamise valdkondades. Ülevaate aruandeperioodil 01.07-31.12.2023 elluviidud tegevustest annab tabel 1. **Korraldati** kokku 4 tegevust (tabel 1), millest üks oli kahepäevane õppereis Leetu, kaks mahetaimekasvatuse infopäeva veebis ja üks mahemajanduse infopäev Raplamaal. Keskmine osalus oli 55 inimest (ühel veebipõhisel infopäeval oli 163 osalejat). Lisaks juhendati kolme haridusasutust ja kolme toitlustusettevõtet.

Esimese poolaasta tegevused on detailselt kirjeldatud I poolaasta aruandes. Toimus 13 tegevust: üks taimekasvatuse, üks köögiviljakasvatuse, kaks marja- ja puuviljakasvatuse, üks maitse- ja ravimtaimekasvatuse, üks mesinduse, üks linnukasvatuse, üks lambakasvatuse, üks loomakasvatuse (nii lamba- kui ka lihaveisekasvatajatele), kolm lihaveisekasvatuse ja üks mahemajanduse valdkondades. Lisaks juhendati kahte toitlustajat, valmis toitlustamise video ja anti välja kolm materjali. Tegevusi viidi ellu kaheksas maakonnas. Neist 13 tegevusest 11 sisaldasid ettevõtete või katsejaamade külastusi. Keskmine osalus oli 27 inimest. Ülevaatlikkuse jaoks on siia aruandesse lisatud ka esimese poolaasta tegevuste loend (tabel 2).

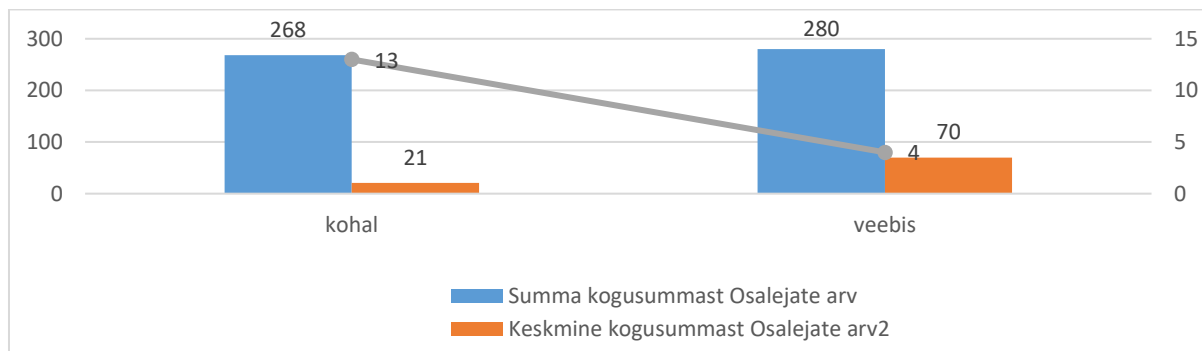
Tabel 1. Aruandeperioodil 01.07-31.12.2023 mahemajanduse valdkonnas elluviidud tegevused

Valdkond	Tegevus	Toimumise aeg	Toimumise koht	Osalejate arv
Mahemajandus	Infopäev	06.09.2023	Raplamaa	14
Taimekasvatus	Õppereis välisriiki	27.-28.09.2023	Leedu	9
	Infopäev veebis välislektoriga	20.10.2023		27
	Infopäev veebis	22.11.2023		163
Mahetoitlustamine	Juhendamine	juuli-detsember	Saverna Põhikool	
			Sõmeru Põhikool	
			Kagureis OÜ	
			Restoran Mimosa	
			Laspa Group OÜ	

Tabel 2. 2023. aasta esimesel poolaastal mahemajanduse valdkonnas ellu viidud tegevused

Valdkond	Tegevus	Toimumise aeg	Toimumise koht	Osalejate arv
Taimekasvatus	Infopäev ettevõtte külastusega	29.06.2023	Järvamaa (Lynx OÜ)	20
Köögiviljakasvatus	Ettevõtte külastus	20.06.2023	Saaremaa (Simmu Mardi talu)	11
Marja- ja puuviljakasvatus	Põllupäev	12.04.2023	Viljandimaa (EMÜ Polli aiandusuuringute keskus)	38
	Ettevõtte külastus	07.06.2023	Pärnumaa (Mahlametsa OÜ)	17
Maitse- ja ravimtaimekasvatus	Ettevõtte külastus	06.06.2023	Viljandimaa (MK Loodusravi)	8
Mesindus	Õppereis Eestis	17.-18.03.23	Saaremaa (Susimesi OÜ, Mesinduskoda OÜ, Uuemõisa mesila)	15
Linnukasvatus	Infopäev välislektoriga veebis	28.06.2023		29
Lambakasvatus	Infopäev ettevõtte külastusega	10.05.2023	Valgamaa (OÜ Karula Lammas)	17
Loomakasvatus (lihavede- ja lambakasvatus)	Infopäev ettevõtte külastusega	16.06.2023	Valgamaa (Tsura talu)	32
Lihavedeikasvatus	Infopäev ettevõtte külastusega	29.05.2023	Hiumaa (Annomere OÜ)	31
	Infopäev ettevõtte külastusega	05.06.2023	Jõgevamaa (Puutsa talu)	34
	Infopäev välislektoriga veebis	21.06.2023		61
Mahemajandus	Infopäev ettevõtte külastusega	17.05.2023	Valgamaa (Puka talu)	22
Mahetoitlustus	Juhendamine	mai	Põlvamaa koolid	
	Video	juuni		
Materjalid	Ajakiri: Mahepõllumajanduse Leht nr 95, 1/2023	aprill		

Valdkond	Tegevus	Toimumise aeg	Toimumise koht	Osalejate arv
	Ajakiri: Mahepõllumajanduse Leht nr 96, 2/2023	mai		
	Trükis: Mahepõllumajandus Eestis 2022	juuni		

Joonis. Ülevaade ÜhendPIPi mahemajanduse valdkonna osalejatega üritustest 2023. aastal tegevuse vormi järgi

Kokku toimus neli üritust veebis ja 13 kohapeal. Keskmine osalejate arv kohapealsel sündmusel oli 21 ja veebis 70 inimest.

Taimikasvatuse valdkonnas soovitakse praktiliste õppepäevade jätkumist nii praktikute juures tootmisettevõttes kui ka katsekeskustes. Samuti oodatakse teraviljakasvatuse teemalise õpiringi jätkumist. Kõrgelt hinnatakse õppereise välisriikidesse, et tutvuda sealsete mahetootmise praktikatega. Veebi teel soovitakse osaleda pigem üldisemaid ja teoreetilisi teemasid käsitlevatel infopäevadel. Edasiste tegevuste puhul on huvipakkuvateks teemadeks mahetootmisesse sobivad sordid, vahekultuurid, väetamine, taimekaitse, mahetootmises lubatud sisendite kasutamine (lubjad, tuhad, mineraalid, biostimulandid), süsiniku sidumine ja süsinikukrediidi võimalused, huumuse sisaldus mullas, kompostimine, taastava põllumajanduse praktikad jm. Suur huvi on kuulata välislektoreid, eriti just praktikute välislektoreid.

Marja- ja puuviljakasvatuse valdkonnas soovitakse praktiliste õppepäevade jätkumist nii praktikute juures tootmisettevõttes kui ka katsekeskustes. Väga suur huvi on õppida välismaa kogemusest tehnoloogiliste lahenduste osas, meie tootjatel on seda infot vähe, õppereise välisriikidesse pole selles valdkonnas toimunud. Infot soovitakse nii erinevate kultuuride (õun, söödav kusalpuu, vaarikas, sõstrad, ploom, maguskirss, viinamari, astelpaju jm) kasvatustehnoloogiate (väetamine, taimekaitse, koristuse mehhaniseerimine), mahetootmisse sobivate sortide kui ka saaduste väärindamise ja turustamise kohta.

Maitse- ja ravimtaimede valdkonnas soovitakse eelkõige külastada teisi maitse- ja ravimtaimikasvatuseettevõtteid, et õppida just praktilisest kogemusest ja otsida ka koostöövõimalusi. Samuti pakuvad huvi maitse- ja ravimtaimede väärindamise ja turustamisega seotud teemad.

Köögiviljakasvatuse puhul on suur huvi välismaise info vastu, soovitakse välislektoritega infopäevi ja õppereise. Lisaks on huvi ka tegevuste vastu, mille käigus külastatakse tegutsevaid maheköögiviljakasvatajaid.

Mesinduse valdkonnas soovivad juba pikemalt tegutsenud mahemesinikud kahepäevaseid üritusi, mille raames oleks võimalik pikemalt aktuaalsetel mahemesinduse teemadel ja koostöövõimaluste üle arutada. Soovitakse tutvuda erinevate mahemesilatega. Samuti soovitakse kuulata praktikutest välislektoreid. Alustavad mahemesinikud ja mahemesindusest huvitatud tavamesinikud on huvitatud ka konkreetsetele teemadele keskendunud infopäevadest.

Piimakarjakasvatuse valdkonnas eelistatakse ka edaspidi kahepäevaseid üritusi, mille raames oleks võimalik külastada teisi mahepiimakarjakasvatajaid ja pikemalt arutelda mahepiimanduse ja koostöövõimaluste teemadel. Samuti soovitakse kuulata praktikutest välislektoreid, eelkõige piimakarja söötmise ja karja tervise osas.

Lihaveisekasvatuse valdkonnas on osalejad huvitatud, et kontaktised üritused toimuksid nende tegevuskohale võimalikult lähedal. Soovitakse ettevõtete külastust sisaldavaid infopäevi, praktiliste kogemustega välislektoritega infopäevi. Sooviti ka õppereise, et näha kohapeal, kuidas mingi asi toimib. Soovitud teemadest mainiti tagasiside puhul liha kvaliteediga seonduvat, karja tervist puudutavaid teemasid, rohumaade majandamist ja portsjonkarjatamist, talvise söötmise korraldamist ja söötmissplatse, lihaveiste iseloomu hindamist jm.

Lambakasvatuse valdkonnas soovitakse edaspidi kõige rohkem ettevõtetes toimivate üritustega jätkamist ja õppereise. Soovitud teemade valik on lai (nt talvine söötmine ja talvised söötmissalad, karjavalve- ja karjaaiakoerad, erinevad karjaaiasüsteemide lahendused, lammaste tervishoid, karjamaade majandamine jm).

Mahemajandus. Edaspidi soovitakse ka mahevaldkonda laiemalt katvaid infopäevi.

Peaaegu kõikides valdkondades soovitakse väga õppereise välisriikidesse. Sellised õppereisid annavad tagasiside põhjal palju uusi ideid ja kindluse valitud tee jätkamiseks. Oma silmaga nägemine ning suhtlemine teiste riikide tootjatega on väga innustavad.

Ka välislektorite kaasamine on jätkuvalt väga vajalik, kuna sektori arendamiseks on kodumaise teabe vähesuse tõttu vaja kogemuste ja täiendava teabe hankimist teistest riikidest. Lisaks ei olegi mitmete teemade osas kohapealseid eksperte, nt mahelinnukasvatus. Samuti oodatakse kontaktseid praktilisi õppepäevi ettevõtete külastamisega.

Tagasiside põhjal soovivad temaatilisi videoid lisaks lihaveise- ja lambakasvatajatele ka teiste valdkondade tootjad.

INFOPÄEVAD JA ÕPPEREISID MAHEMAJANDUSE VALDKONNAS

Mahemajanduse infopäev

Infopäev toimus 06.09.2023 (Raplamaa)

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahemajanduse-infopaev-2/>
- https://www.maheklubi.ee/syndmused/2023_09_06/syndmus/infopaev-mahemajandus/

Osalejate arv: 14, mahetaime- ja loomakasvatavad, maheorganisatsioonide esindajad.

Sündmuse lühikirjeldus:

Infopäeval tehti ülevaade mahepõllumajanduse arengukavast ja selle eesmärkidest, Elen Peetsmann tõi välja arengukava mõõdikud ja arutleti nende täitmise võimaluste üle. Mahetooraine kättesaadavusest, koolide ja lasteasutuste vajadusest kodumaise mahetooraine osas ja võimalikust koostööst toitlustajatega rääkis Merit Mikk. Arutleti võimalike mahtude üle, mida tootjad on võimelised kodumaisele turule pakkuma. Aktuaalne oli ka uute aretustehnoloogiate teema, millele andsid sisendit üle veebi ka Eve Veromann ja Hannes Kollist, arutleti mahesektori seisukoha üle ning leiti, et ühtset seisukohta ei saa esitada, sest eri organisatsioonide esindajad on eri meelt. Tõstatati ka mahetootmisega seotud bürokraatia suurenemise teema.

Osalejate tagasiside ja ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas:

Infopäevad, kus arutatakse laiemalt mahevaldkonnaga seonduva üle ja tutvustatakse uuemaid teemasid ja mahevaldkonnas toimuvat, on väga olulised ja leiti, et selliseid tegevusi peaks toimuma aastas vähemalt kaks-kolm. Leiti, et oleks vaja arutelu PTA, ministeeriumi ja tootjate vahel, et otsida võimalusi, kuidas dokumenteerimist võimalikult optimaalselt teha ning bürokraatiat vähendada.

Mahetaimekasvatuse õppereis Leetu

Õppereis toimus 27.-28.09.2023

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahetaimekasvatuse-oppereis/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2023_09_27/syndmus/mahetaimekasvatuse-oppereis-leetu/

Osalejate arv: 9 osalejat, peamiselt mahetaimekasvatavad

Sündmuse lühikirjeldus:

Õppereisi käigus külastati AUGA grupi ettevõtet ZUB „Auga Smilgiai“, tutvuti AUGA grupi tegevusega üldisemalt ning miniharimistehnoloogiaga maade harimisel ja vastava tehnikaga. Käidi ka põldudel, kus demonstreeriti ka masinate tööd. Lisaks tutvuti ka köögiviljakasvatuses kasutatava robotiga Farmdroid. AUGA tegevusi tutvustas Tomas Ragauskas.

Almantas Liorentase teraviljakasvatuseettevõttes tutvuti teraviljakasvatustehnoloogiatega. Huvitav oli nt tatra koristusel rakendatav võte, kus tatar niideti maha, jäeti järevalmima ning koristati nädala paari pärast kombainiga. Dalius Linkevičiuse teraviljakasvatuseettevõttes, kes omab ka taluturismiettevõtet Sodeliskiudvaras, tutvuti tootmiskompleksi ja tehnoloogiatega.

Foto 1. Airi Vetemaa

Osalejate tagasiside ja ettepanekud teemade osas.

Õppereis oli huvitav ja pakkus ülevaadet uuenduslikest tehnoloogiast, mida ka meie tootjad võiksid rakendada. Leitigi, et väga olulised on just sellised reisirid, kus nähakse uuemate tehnoloogiate praktilist rakendamist ning mis aitavad teha tehnoloogilisi uuendusi ka oma tootmises. Sooviti jätkuvalt õppereise teiste riikide maheviljelejate juurde, kus mahepõllumajanduse suurel pinnal edukalt kasvatatakse – soovitakse tutvuda saagikuse suurendamise erinevate võtetega, sh taastava põllumajanduse rakendamisega mahetootmises.

Foto 2. Airi Vetemaa

Mahetaimekasvatuse infopäev: uued aretustehnoloogiad mahetaimekasvatajatele

Infopäev toimus 20.10.2023 veebis (Zoom)

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/aretustehnoloogia-mahetaimekasvatust/>
- https://www.maheklubi.ee/syndmused/2023_10_20/syndmus/uute-aretustehnoloogiate-infopaev-mahetaimekasvatajatele/

Osalejate arv: 27 osalejat, peamiselt mahetootjad, nõustajad, teadus- ja arendusasutuste esindajad

Sündmuse lühikirjeldus. Tutvustati mahepõllumajanduse katusorganisatsiooni IFOAM vaadet uutele aretustehnikatele (UAT) – Jan Plagge (IFOAM president) ja Helena Schmutzler (IFOAM).

Nende seisukoht oli, et mahetootmises peavad olema UATd keelatud ning ka tavatootmises peaks nende kasutamine olema väga rangelt kontrollitud ja tooted vastavalt märgistatud.

Uusi aretustehnikaid ja sellega seotud määruse eelnõud tutvustasid Kadri Just Kliimaministeeriumist ja Liina Jakobson METKist, kes olid seisukohal, et UAT1 võiks pigem olla hea võimalus mahetootjatele ning ka väiksematele aretusega tegelevatele üksustele nagu seda on ka METK.

Osalejate tagasiside ja ettepanekud teemade osas.

Osalejad pidasid UAT teema kajastamist väga vajalikuks ning tõdesid ühtlasi, et teema on keeruline ning vajaks põhjalikumalt ja laialdasemat tutvustamist ja käsitlemist. Mahetootjad olid UAT osas ka pigem ettevaatlikul seisukohal. Sooviti, et ka edaspidi selliseid suuri põllumajanduses toimuvaid tehnoloogilisi muutusi rohkem tootjateni toodaks.

Mahetaimekasvatuse ja KSM infopäev

Infopäev toimus 22.11.2023 veebis (Zoom)

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahetaimekasvatuse-ja-ksm-infopaev/>
- https://www.maheklubi.ee/syndmused/2023_11_22/syndmus/mahetaimekasvatuse-ja-ksm-infopaev/

Osalejate arv: 163 osalejat, peamiselt mahetaimekasvatusega tegelejad

Sündmuse lühikirjeldus. Infopäeva alustati KSM nõuete meeldetuletusega ja info edastamisega 2024. a jõustuvate muudatuste kohta. Ülejäänud ettekanded läksid süvitsi teemadel, mis on seotud KSM toetuse nõuetega – külvikorra olulisus, haljasväetised ja vahekultuurid, elurikkuse soodustamine põllumajandusmaastikus.

Lektorid: Birgit Pai (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium), Liina Talgre (Eesti Maaülikool), Eve Veromann (Eesti Maaülikool), Merit Mikk (Mahepõllumajanduse Koostöökogu)

Osalejate tagasiside ja ettepanekud teemade osas. Tagasiside oli hea. Lektorid käsitlesid teemasid põhjalikult. Edaspidi sooviti infot mullaviljakusega seonduvatel teemadel, soovitusi erinevatele mullatüüpidele sobivate vahekultuuride segude osas, analüüsi erinevate praktikate rakendamise seonduvate kulutuste ja majandusliku otstarbekuse osas. Sooviti ka praktilisi koolitusi ettevõtetes, kus kasvatatakse erinevaid vahekultuure. Infopäeval küsiti palju küsimusi, millest kokkuvõtte koos vastustega saadeti kõigile osalejatele. Tagasisides viidati sellele, et tootjate küsimused nõuete kohta viitavad sellele, et määrus/seletuskiri peaksid olema selgemad ja paluti selles osas anda tagasisidet ka ministeeriumile.

ETTEVÕTJATE JUHENDAMINE

Juhendati viite toitlustajat Põlva-, Lääne-Viru ja Harjumaal eesmärgiga tutvustada mahetoitlustuse ökomärgi nõudeid ja mahetooraine kättesaadavust antud piirkonnas.

Juhendamised toimusid perioodil juuni-detsember, juhendasid Merit Mikk ja Elen Peetsmann.

Toitlustajaid nõustati vastavalt nende asutuse spetsiifikale ja tooraine kasutusele. Juhendamisele eelnes olukorra kaardistamine antud asutuses. Tutvustati mahetoitlustuse ökomärgi kasutamist ja selle taotlemist. Kohapeal vaadati üle laoprogrammide võimalused, tooraine sisseostud ja olemasolevate andmete põhjal arutati sisse ostetud mahetooraine osakaal. Anti soovitusi mahetooraine kasutuselevõtuks, sh tootegruppide soovitusel arvestades mahetooraine piirkondlikku kättesaadavust.

Ettevõtjate juhendamine on oluline, sest toitlustajatel ei ole piisavalt teavet mahetooraine kasutamisele viitamise kohta, samuti mahetooraine kättesaadavuse kohta. Individuaalne lähenemine on vajalik, sest soovitusel ja abi on ettevõttespetsiifiline ja seda on keeruline muude teabevormide kaudu edastada.